

PASOVEC

Janja Ojsteršek

1. *Kako pogost je pasovec?*

Zbolijo pogosteje odrasli v starosti od 50-80 let, redko otroci. Bolezen je pogostejša pri osebah z malignimi in težjimi ali slabo kontroliranimi kroničnimi boleznimi, pri osebah, zdravljenih z imunosupresivi in pri imunsko oslabljenih osebah (okuženih z virusom HIV). Lahko zbolijo tudi zdravi odrasli, kadar je v njihovi okolici bolnik z noricami.

2. *Kaj povzroča nastanek pasovca?*

Bolezen povzroča virus Varicella zoster iz skupine Herpes virusov, s katerim se okužimo pri prebolevanju noric. Od takrat dalje ostaja v ganglijih (živčnih celicah) v neaktivni fazi. Ob oslavitvi našega imunskega sistema se virusi ponovno aktivirajo in v področju kože, ki ga določeni živec oživčuje, nastanejo spremembe, ki so značilne za pasovec. Virus se prenaša z neposrednim stikom, bolniki s herpes zostrom so kužni. Pri osebah, ki niso prebolele vodenih koz, se lahko te pojavijo pri stiku z bolnikom s herpes zostrom.

3. *Kako se pasovec kaže?*

Pri 5 % bolnikov nekaj dni pred izbruhom pasovca opazimo prizadetost splošnega počutja, kot sta slabo počutje in povišana telesna temperatura. Bolnik najprej občuti pekoče bolečine na prizadetem delu telesa, po 4-5 dneh pa se na koži pojavi izpuščaj, ki je sprva v obliki rdečine v ravnini kože, nato pa postane mehurčast (izbruh majhnih, s tekočino napolnjenih mehurčkov z rdečo obrobo) in preide v krasto kot pri vodenih kozah. Izpuščaj se najpogosteje pojavi enostransko na trupu ali obrazu, redkeje na okončinah, pojavlja se v zagonih v teku prvega tedna. Po 4-15 (izjemoma 30) dneh krasta odpade, na tem mestu pa je še nekaj časa videti pordelo kožo. Lahko so povečane tudi lokalne bezgavke. Bolečina lahko vztraja več mesecev ali celo let po izbruhu mehurčkov.

4. *Kako postavimo diagnozo?*

Prepoznavanje pasovca je težavno v času pred pojavom mehurčkov, to je v času, ko bolnik čuti pekoče bolečine v prizadetem delu. Zdravniku bo v pomoč natančen opis težav, ki jih imate: pekoče bolečine po polovici telesa, trajanje bolečin in pa klinični pregled, potem ko so se mehurčki že pojavili. Po presoji vašega zdravnika bodo morda potrebne dodatne diagnostične preiskave.

5. *Kako poteka zdravljenje?*

Bolniki z oslabljenim imunskim odzivom se zdravijo v bolnišnici, ostali doma po navodilih in terapiji, ki jo predpiše zdravnik družinske medicine. Zdravljenje z zdravili za uničevanje virusov, ki jih imenujemo virostatiki, predpiše zdravnik bolnikom, starejšim od 50 let, in vsem tistim, ki

imajo že na začetku močne bolečine, kadar so prisotni hudi simptomi in znaki ter če od pojava izpuščaja niso minili več kot trije dnevi. Zdravljenje traja 7 dni. Jemljete 5-krat dnevno 800 mg aciklovirja ali 3-krat dnevno 1.000 mg valaciklovirja ali 1-krat dnevno 125 mg brivudina. Za lajšanje bolečin so primerna zdravila iz skupine enostavnih analgetikov, nesteroidnih antirevmatikov ali opioidnih analgetikov in kombinacij (npr. paracetamol, ibuprofen, naproksen, tramadol). Nekaterim bolnikom olajšajo bolečine blokade živcev, transkutano električna stimulacija (TENS) ali akupunktura. Za lokalno zdravljenje se uporablja salicilni širit, lokalna protivirusna zdravila pa imajo omejen učinek.

6. Kako bolezen poteka?

Ob ustreznem zdravljenju kožne spremembe minejo v 7-14 dneh. Bolečina je lahko prisotna še več tednov, mesecev, celo let. V akutni fazi potrebujete počitek, tako da vam bo zdravnik predpisal nekaj dni bolniškega dopusta.

7. Kako poteka spremljanje bolnika s pasovcem?

Potrebo po kontroli presodi zdravnik družinske medicine. V kolikor pride do poslabšanja, je kontrola nujna, tj. v primeru, če pride do razsoja sprememb po koži telesa, če so bolečine neznosne, če imate mrzlico ali povišano telesno temperaturo, če se pojavijo spremembe na očeh in v primerih vse slabšega splošnega počutja.

8. Kako si lahko pri pasovcu pomagata sami?

V primeru, da opazite izpuščaj na koži ene strani telesa ali obraza, ki ga spremlja bolečina, obiščite izbranega zdravnika, ki vam bo svetoval glede nadaljnjega zdravljenja. Do obiska pri zdravniku si lahko v lekarni brez recepta kupite zdravilo za lajšanje bolečine. Na kožne spremembe ne nanašajte krem ali drugih pripravkov. Med počivanjem si na prizadeto mesto lahko dajate hladne obkladke s fiziološko raztopino.

9. Kako pasovec vpliva na vaše življenje?

Kakovost vašega življenja bo v aktivni fazi bolezni zmanjšana predvsem zaradi hudih bolečin, ki minejo v nekaj tednih, občasno pa vztrajajo še mesece, celo leta. Govorimo o postherpetični nevralgiji, ki je najpogostejši zaplet herpes zostra in se pojavlja pri 25-50 % zlasti starejših bolnikov. Med možne zaplete uvrščamo še sekundarno bakterijsko okužbo, vnetje roženice ob očesnem zostru, prizadetost slušnega živca s posledično naglušnostjo ali Menierovim sindrom, paralizo obraznega živca, prizadetost motoričnega živčevja s posledičnimi ohromitvami in vnetje možganskih ovojnic in možganovine.

10. Ali in kako lahko nastanek pasovca preprečite?

Bolezni se ne da povsem preprečiti. Potrebno se je izogibati stiku z osebami v aktivni fazi bolezni, skrbeti za zdrav način življenja in s tem dobro imunost.